

013

Andevingeinnsamling fra Rogaland,
Vestfold, Østfold og Akershus
jaktseasonen 1988

Per Jordhøy
John Atle Kålås

oppdragsmelding

NINA

NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING

Andevingeinnsamling fra Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus jaktsesongen 1988

Per Jordhøy
John Atle Kålås

Jordhøy, P. og Kålås, J.A. 1989. Andevingeinnsamling fra Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus jaktseasonen 1988
NINA Oppdragsmelding 13: 1-10

ISSN 0802-4103
ISBN 82-426-0030-9

Klassifisering av publikasjonen
Norsk: Jaktbart vilt
English: Game species

Copyright (C) NINA
Norsk institutt for naturforskning
Oppdragsmeldingen kan siteres fritt med kildeangivelse

Redaksjon:
Eli Fremstad, Bodil Wilmann

Opplag: 100

Kontaktadresse:
NINA
Tungasletta 2
7004 Trondheim
Tlf.: (07) 91 30 20

Referat

Jordhøy, P. & Kálás, J.A. 1989. Andevingeinnsamling fra Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus jaktseasonen 1988. - NINA Oppdragsmelding 13: 1-10.

Andevingeinnsamlingen resulterte i 1253 vinger i jaktseasonen 1988. Det ble i 1988 samlet inn andevinger fra fylkene Rogaland, Østfold, Vestfold og Akershus. Det meste av vingene kommer fra Rogaland og Østfold. Sammenlignet med jaktseasonen 1987, har økningen vært sterkest av kvinand- og svartandvinger. Ingen arter har hatt tilbakegang i antall innsendte vinger. Det synes som brunnakke har hatt en god produksjonssesong, mens stokkanda, ut ifra tallmaterialet vårt, ligger noe dårligere an i 1988 enn foregående år.

Vi mottok i 1988, som i 1987, et stort antall vinger av unge svartender fra Østfold.

Den kjønns- og aldersmessige sammensetning i materialet er beskrevet for de fleste arter. Jakttidspunktet for de mest jaktede artene er angitt i figurer.

Emneord: Ender - jakt - kjønns- og aldersbestemmelse

Per Jordhøy og John Atle Kálás, Norsk institutt for naturforskning, Tungasletta 2, 7004 Trondheim.

Abstract

Jordhøy, P. & Kálás, J.A. 1989. Wing survey from the hunting season 1988 in Norway. - NINA Oppdragsmelding 13: 1-10.

The wing survey for the hunting season resulted in 1253 wings. Wings were only collected from the southern part of Norway (Rogaland, Vestfold, Akershus and Østfold counties). Here we report species, sex and age composition of the bag. Temporal distribution of wings during the season 1988 is also shown for the most common species. For Common Scoter and Goldeneye we got a large increase in number of wings received. All (n=242) Common Scoter wings were received from Østfold. Only 7 (3 %) of these were adults showing that mainly juvenile birds are present in this area during the hunting season. Data indicate high production for Wigeon, while production of Mallards seems lower than for previous years.

Key words: Ducks - hunting - age and sex determination.

Per Jordhøy and John Atle Kálás, Norwegian Institute for Nature Research, Tungasletta 2, N-7004 Trondheim.

Innhold

	Side
Referat	3
Abstract	3
1 Innledning	5
2 Metoder og materiale	5
3 Resultater	6
Gressender	6
Stokkand	6
Krikkand	6
Brunnakke	6
Dykkender	9
Kvinand	9
Svartand	9
Andre dykkender/fiskeender	9
4 Sammendrag og diskusjon	9
5 Summary	10
6 Litteratur	10

1 Innledning

Andevingeinnsamlingen som ble oppstartet i 1985 fortsatte også i 1988, etter samme retningslinjer som foregående år (Jordhøy & Kålås 1988).

Oppslutningen fra andejegerne er sterkt økende og vi håper at denne positive utviklingen fortsetter. Det kom i 1988 inn nesten 3 ganger så mange vinger som i 1987. Disse er nå bestemt og resultatene er presentert i denne oppdragsmeldingen. Dette betyr et utstrakt supplement til den offentlige jaktstatistikk og gir oss blant annet informasjon om de enkelte arters jaktlige betydning, kjønns- og alderssammensetning, produksjon m.m.

Medvirkende årsaker til at dette prosjektet følges opp er at norsk forvaltning ønsker mer kunnskap om de jaktbare andefuglartene (artsfordeling av felte fugler, produksjonsdata m.m.), samt et internasjonalt ønske om informasjon angående trekkforhold samt kjønns- og aldersfordeling hos norske andefugler (IWRP's Hunter Harvest Research Group - Wing Survey). Vingeinnsamlingen i 1988 omfattet fylkene Rogaland, Vestfold, Østfold og Akershus. I disse 4 fylkene felles tilsammen ca. 40 % av landets samlede jaktuttak og en har derfor funnet det mest rasjonelt å begrense innsamlingen til disse delene av landet.

Alle andefuglarter som det er innsamlet vinger fra er nærmere omtalt. Det framgår videre hvor mange vinger som er mottatt av hver art og en fylkesvis fordeling av disse. Produksjonen vurderes for noen arter på grunnlag av aldersfordelingen og sammenlignes med tidligere resultater.

Den tidvise fordelingen av felte fugler gjennom jaktseasonen er vist for noen arter.

Vi vil rette en stor takk til dere (73 jegere) som har sendt inn vinger også i 1988. Den store økningen av innsendte vinger vitner om interesse og engasjement for prosjektet og viser at alt ligger til rette for en fortsatt innsamling også de neste årene.

2 Metoder og materiale

Det er nå fjerde året det blir samlet inn andevinger for analyse av artssammensetning samt kjønns- og aldersfordeling her i landet. Viltforvalteren hos Fylkesmennene har i år som tidligere organisert innsamlingen lokalt i de involverte fylker.

I tillegg til fylkene Østfold, Akershus og Rogaland ble det i 1988 også samlet inn vinger fra Vestfold. Totalt kom det inn 1253 vinger i 1988 og det er en økning på 798 i forhold til 1987. I alt 73 jegere har sendt oss vinger i 1988 mot totalt 50 jegere i hele perioden 1985-87 (Kålås & Jordhøy 1988).

Tabell 1 viser at det er en sterk økning i antall innsendte vinger i perioden 1985-88. Spesielt har Østfold og Akershus hatt en stor økning. Av alle innsendte vinger i 1988 kom godt over halvparten fra Østfold.

Tabell 1 Antall innsamlete andevinger i perioden 1985-88, fordelt på år og fylke. - Number of wings from the hunting seasons 1985-88.

Fylke County	Antall vinger Number of wings					%
	1985	1986	1987	1988	Totalt	
Rogaland	68	130	227	290	715	36,0
Østfold	69	10	215	669	963	48,5
Akershus	-	-	13	238	251	12,5
Vestfold	-	-	-	56	56	3,0
Totalt	137	140	455	1253	1985	100,0

3 Resultater

Gressender

Stokkand. Stokkanda dominerer vingematerialet også i 1988. Den utgjør over 38 % av alle innsendte vinger (tabell 2) mot 44,9 % i perioden 1985-87 samlet. Antall unge individer/voksen hunn ligger betydelig lavere enn foregående år (1,9 i 1988 mot 6,1 i perioden 1985-87 sammenslått) og kan muligens forklares med en dårligere produksjon (tabell 4). Årsaken til dette vet vi ikke. Vi ser også at kjønns- og alderssammensetningen avviker betydelig mellom perioden 1985-87 og sesongen 1988 (tabell 3). Tilsvarende danske undersøkelser (Clausager 1989) viser til sammenligning også lavere tall for 1988 enn for 1987 (henholdsvis 7,4 og 10,0). Her må en imidlertid ta i betraktning at det oppdrettes betydelig med stokkender som settes ut for jakt i Danmark. Uten andelen av oppdrettede fugler ville nok disse tallene vært lavere.

Av det totale stokkandmaterialet stammer ca. 1/3 fra Rogaland og tilsvarende fra Østfold og Akershus.

Med unntak av en periode rundt 1 oktober er det felt jevnt mye stokkender fram til 1 november. Deretter avtar utbyttet fram mot jakttidsslutt (figur 1). Vår undersøkelse viser at ca. 16 % av alle felte stokkender er nedlagt etter 1 november, mens det tilsvarende tall fra de danske undersøkelsene er ca. 40 %. Dette kan delvis forklares med at våre stokkender delvis trekker sørover og ut av landet vårt utover senhøsten.

Krikkand. Det kom i 1988 inn i alt 89 krikkandvinger som utgjør vel 7 % av hele vingematerialet. Andelen for perioden 1985-87 var vel 13 %. Rogaland og Østfold har bidratt med godt over 1/3 av krikkandvingene hver, mens resten kommer fra Akershus.

Antall unge individer/ voksen hunn ligger på 4,6 mot 4,3 i perioden 1985-87 (tabell 4). Materialet er foreløpig for lite til å si noe om produksjonen. Vi registrerer forøvrig betydelig avvik i kjønns- og alderssammensetning for sesongen 1988 i forhold til perioden 1985-87 (tabell 3). Danske undersøkelser viser at sesongen 1988 har vært den reproduksjonsmessig beste siden andevingeinnsamlingen startet for 7 år siden (11,4 ungfugler/voksen hunn). Over 70 % av krikkendene ble felt i august og september (figur 3). Tilsvarende tall fra de danske undersøkelsene var på vel 60 % i 1988.

Brunnakke. I underkant av 7 % av vingematerialet fra 1988 stammer fra brunnakke (85 vinger). Dette er en økning på 41 vinger i forhold til perioden 1985-87 (samlet). To tredjedeler av brunnakkevingene kom fra Rogaland, resten fra Vestfold, Østfold og Akershus - relativt jevnt fordelt. Resultater fra de danske undersøkelsene viser at produksjonen har vært svært god gjennom sesongen 1988 (10,3 ungfugler/voksen hunn). Vårt vingemateriale av brunnakke støtter opp under opplysningene fra Danmark og Storbritania som viser at de voksne fuglene trekker sørover tidligere enn ungfuglene. I Danmark skytes det svært lite voksne fugler fra midten av oktober og utover. En stor del av vingene vi har mottatt er fra fugl felt i slutten av oktober (figur 2). Vårt materiale fra 1988 er derfor ikke egnet til å si noe om produksjon for fugler som trekker gjennom Sør-Norge (forholdet unge individer - voksen hunn 82:1).

Tabell 2 Bestemte vinger fra 1988 fordelt på art, alder og kjønn. - Number of wings from the hunting season 1988.

Art	Species	Hanner - Males			Hunner - Females			ubest.	tot.	%
		juv.	ad.	tot.	juv.	ad.	tot.			
Stokkand	Mallard	110	88	198	130	128	258	23	479	38,2
Krikkand	Teal	39	9	48	25	14	39	2	89	7,1
Brunnakke	Wigeon	36	1	37	46	1	47	1	85	6,8
Kvinand	Goldeneye	51	31	82	53	62	115	-	197	15,7
Toppand	Tufted Duck	7	1	8	6	7	13	1	22	1,8
Svartand	Common Scoter	148	6	154	87	1	88	-	242	19,3
Laksand	Goosander	12	5	17	4	13	17	-	34	2,7
Siland	Red-breasted Merganser	14	4	18	7	11	18	1	37	3,0
Havelle	Long-tailed Duck	35	4	39	13	4	17	-	56	4,5
Andre	Others	3	2	5	5	1	6	1	12	0,9
Totalt	Total	455	151	606	376	242	618	29	1253	100,0
i %	in %	36,3	12,1	48,4	30,0	19,3	49,3	2,3		

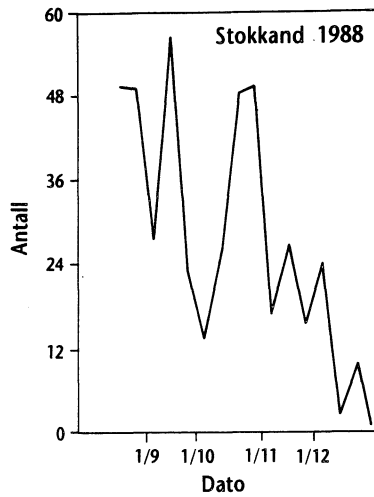
Tabell 3 Kjønn- og aldersfordeling (i %) på materialet for de best representerte artene i perioden 1985-87 sammenlignet med sesongen 1988. (A: voksne ind., J: unge ind.). - Composition of 5 species from the hunting seasons 1985-87 and 1988.

Art	Species	Perioden 1985-87		1988		Hanner		Hunner	
		Males		Females		Males		Females	
		A	J	A	J	A	J	A	J
Stokkand	Mallard	25,6	26,2	10,5	37,7	19,3	24,1	28,1	28,5
Krikkand	Teal	16,0	29,8	16,0	38,2	10,3	44,8	16,1	28,7
Brunnakke	Wigeon	-	36,4	11,4	52,3	1,2	42,4	1,2	55,3
Kvinand	Goldeneye	23,1	29,9	17,9	29,1	15,7	25,9	31,5	26,9
Svartand	Common Scoter	1,2	39,3	8,3	51,2	2,5	61,2	0,4	36,0

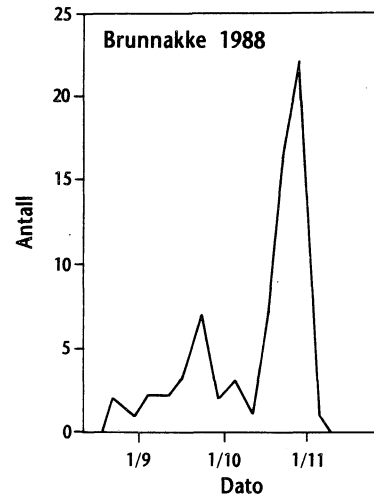
Tabell 4. Produksjonstall for de best representerte artene i perioden 1985-87, sammenlignet med sesongen 1988. Tallene viser antall unge individer/voksen hunn, mens tall i parentes viser totalantall unge individer/voksne hunner i materialet. - Juvenile/adult female ratio in 6 duck species during the hunting seasons 1985-87 (total), and 1988.

Art	Species	1985-87		1988	
Stokkand	Mallard	6,1	(207/34)	1,9	(240/128)
Krikkand	Teal	4,3	(64/15)	4,6	(64/14)
Brunnakke	Wigeon	7,8	(39/5)		(82/1)
Kvinand	Goldeneye	3,2	(68/21)	1,7	(104/62)
Svartand	Common Scoter		(66/7)		(235/1)
Havelle	Long-tailed Duck	2,0	(6/3)	12,0	(48/4)

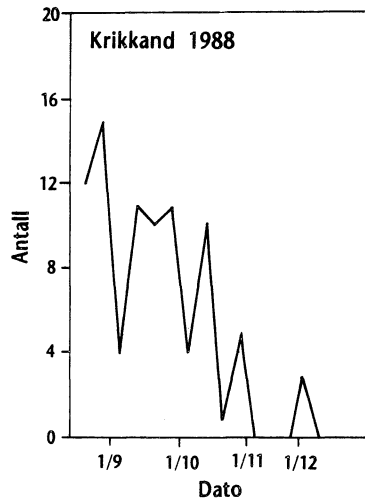
Figur 1

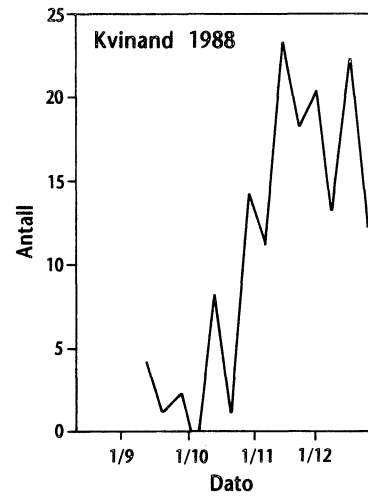
Figur 2

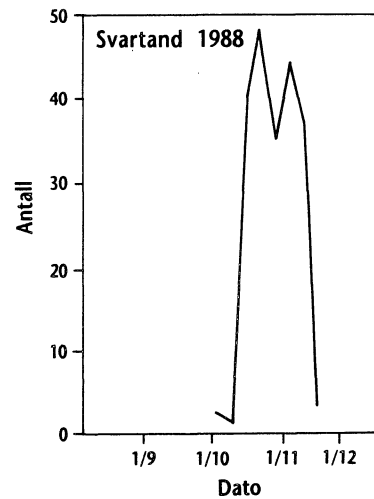
Figur 3

Figur 4

Figur 5

Figur 1-5 Tidsmessig fordeling av vinger fra noen arter, felt i jaktsesongen 1988. - Temporal distribution of wings from the most common species bagged during the hunting season 1988.

Dykkender

Kvinand. Vinger fra kvinand utgjør godt over 15 % av det totale vingematerialet fra 1988 (tabell 2). Mens det i perioden 1985-87 kom inn 117 vinger, mottok vi i 1988 197 vinger.

Over 60 % av kvinandvingene kommer fra Rogaland, mens resten fordeler seg jevnt på de andre fylkene som deltar i innsamlingen. Antall unge individer/voksen hunn ligger i 1988 på 1,9, mens det i perioden 1985-87 samlet lå på 3,2 (tabell 4). Tilsvarende tall fra de danske undersøkelsene 1988 er på 2,6. Det meste av kvinendene er nedlagt mot slutten av jaktseasonen, i november og desember (figur 4).

Svartand. Svartanda er best representert blant dykkendene i vingematerialet for 1988 og utgjør 19,3 % av totalmaterialet fra denne sesongen (tabell 2). Så og si alle vingene kommer fra Østfold og de aller fleste stammer fra unge individer, mest unge hanner (tabell 2 og 4). I Danmark, derimot, ble det i 1988, som tidligere, felt mest voksne hanner (Clausager 1989), hovedsakelig langs Jyllands østkyst. I Norge ble de aller fleste svartendene felt i perioden fra midten av oktober til midten av november (figur 5).

Havelle. Denne dykkanda utgjør 4,5 % av vingematerialet fra 1988 (tabell 2). Nesten alle vingene kommer fra Østfold og unge individer er godt representert i materialet denne sesongen (12 ungfugler/voksen hunn).

Andre dykkender/fiskender. Av andre arter som forekommer i lite/ begrenset antall i vingematerialet, nevner vi siland (3,0 % av totalmaterialet), laksand (2,7 % av totalmaterialet) og toppand (1,8 % av totalmaterialet). Se forøvrig tabell 2.

4 Sammendrag og diskusjon

Vingeinnsamlingen 1988 innfridde alle forventninger da det kom inn hele 1253 vinger, nesten 3 ganger så mye som foregående år (tabell 1 og 2). Litt over halvparten var vinger fra gressender og resten fra dykkender. Artsmessig dominerer stökkanda vingematerialet med 38,2 % av alle innsendte vinger.

Deretter kommer svartand med 19,3 % og på tredjeplass kvinand med 15,7 %. Ungfugler utgjør nokså nøyaktig 2/3 av totalmaterialet.

Vi registrerer til dels betydelige avvik i alders- og kjønns sammensetning hos flere arter når vi sammenligner tallene fra perioden 1985-87 og sesongen 1988 (tabell 3).

Våre mål for produksjon (tabell 4) er usikre, ettersom vårt materiale ennå er for lite for slike vurderinger. Videre er det flere andre faktorer som spiller vesentlig inn her. Hos andefugl har vi ofte forskjell i trekkvaner mellom hanner og hunner og også mellom ungfugler og voksne. Dette vil i betydelig grad kunne påvirke de produksjonstall vi får frem (antall unge individer/voksen hunn), avhengig av tidspunkt for trekket ut av Norge og tidspunkt for felling. Målet på lengre sikt bør derfor være å kunne få så stort materiale at det er mulig å beregne produksjon for flere deler av sesongen.

Resultatene fra 1988 vil imidlertid kunne være verdifulle for en nærmere belysning av såvel trekkvaner som produksjon, dersom tallene settes inn i en større sammenheng (Danmark, Sverige, Nederland, Storbritannia).

5 Summary

During the 1988 hunting season 1253 wings were received. This was nearly three times as many as the previous season (Table 1 and 2). Mallard was the dominating species with 38.2 % of the total number, followed by Common Scoter and Goldeneye with 19.3 % and 15.7 %, respectively. Large between year variations are observed both in sex and age ratios for most of the species. This is partly caused by small sample sizes, but between year variation both in hunting habits and migration periods may confuse our results. Information on within hunting season variation in age and sex ratios for the different duck species, is needed to evaluate our 1988 data. Larger sample sizes are, however, needed to describe the age and sex composition of the bag during the hunting season.

6 Litteratur

- Clausager, I. 1989. Vingeinnsamling fra jaktsæsonen 1988/89 i Danmark. - Rapport fra Vildtbiologisk station, Miljøministeriets Vildtforvaltning, Rønde, Danmark. 39s.
- Kálás, J.A., & Jordhøy, P. 1988. Innsamling av andevinger fra Rogaland, Østfold og Akershus gjennom jaktsesongene 1985, 1986 og 1987. - Rapport fra Norsk institutt for naturforskning, Trondheim. 9s.

013

nina
oppdrags-
melding

ISSN 0802-4103
ISBN 82-426-0030-9

Norsk institutt for
naturforskning
Tungasletta 2
7004 Trondheim
Tel. (07) 913020